

Biblioteksplan för perioden 2020–2023

"Kommunens värdegrund bygger på en övertygelse om att alla människor kan och vill utvecklas, ta ansvar, lära sig, göra ett gott arbete och vara delaktiga. Vi skall möta människan respektfullt och jämlikt. I mötet med människor visar vi empati och engagemang".

Inledning, Biblioteksorganisationen i Ljusnarsbergs kommun

Ljusnarsbergs kommuns biblioteksorganisation är en del av bildningsverksamheten som lyder under bildnings- och sociala utskottet. Verksamheten består av två bibliotek, ett huvudbibliotek och ett skolbibliotek, placerat i Kyrkbacksskolan.

Folkbiblioteket, även kallat huvudbiblioteket, är öppet fem dagar i veckan sammanlagt 32 timmar. Skolbiblioteket är öppet 4 dagar i veckan, sammanlagt 16 timmar. Tillkommer gör öppethållande och verksamhet specifikt för skolan och förskolan för huvudbiblioteket, då de ibland kommer till aktiviteter utanför ordinarie öppettider.

Kommunstyrelsen via bildnings- och sociala utskottet ansvarar ytterst för biblioteken i Ljusnarsbergs kommun. Bibliotekslagen, som är en ramlag, reglerar verksamheten genom att fastställa uppdrag och prioriteringar. Skollagen föreskriver att elever ska ha tillgång till skolbibliotek.

1. Kopplingar till lagstiftningar och regionala dokument rörande biblioteksområdet

Enligt Bibliotekslag (2013:801) ska kommuner upprätta en särskild plan för sin samlade biblioteksorganisation. Biblioteksplanen är ett hos kommunfullmäktige beslutat styrdokument som beskriver den samlade biblioteksverksamheten. Bland annat beskrivs möjligheter till att tillgodose medborgarnas tillgång till litteratur i olika former och kulturella upplevelser. Planen har två delar; en nulägesbeskrivning av de befintliga biblioteksresurserna, samt särskilda utvecklingsområden för den kommande planperioden 2020–2023. Utvecklingsområdena grundar sig på lagstiftning, styrdokument och omvärldsanalys.

Paragraf 2 i Bibliotekslag (2013:801), ändamålsparagrafen, beskriver uppdraget:

"Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt.

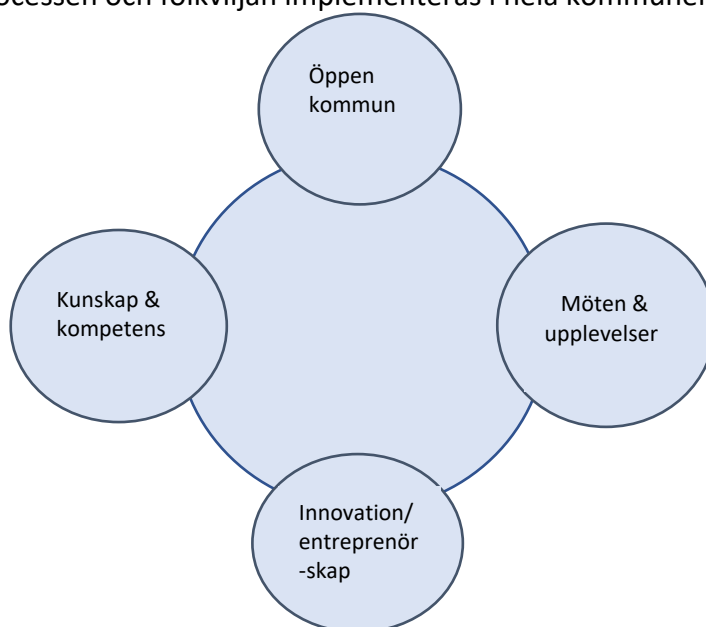
Biblioteksverksamheten ska finnas tillgänglig för alla."

Biblioteksplan för Region Örebro Län, 2016–2019 som gäller för hela länet innefattar alla typer av bibliotek. Planen genomsyras av en syn på bibliotek som står för kvalitet och tillgänglighet för alla.

FN:s konvention om barnets rättigheter eller barnkonventionen blir svensk lag. Vi tar till oss och tänker extra mycket på att ha kvalitativ verksamhet och beaktar konsekvenser som våra beslut får för kommunens barn, i enlighet med konventionen.

2. Kopplingar till kommunala styrdokument

Utgångspunkten för arbetet med att skriva en ny biblioteksplan för biblioteken i Ljusnarsbergs kommun är att beskriva kommunens styrmodell vad gäller struktur för strategiska dokument och planer för verksamheten. Styrmodellens huvudsyfte är att säkerställa att den demokratiska processen och folkviljan implementeras i hela kommunens verksamhet.

Styrmodellen är framtagen med medborgarnas bästa i åtanke. Den kommunala verksamheten ska följa kommunallagen och annan lagstiftning samt använda skattemedlen effektivt. Det ska finnas en tydlig koppling mellan resurser, prestationer, resultat och effekter för kommunens invånare. För att kunna besluta om prioriteringar av kommunala resurser behöver de styrande basera sina beslut på fakta satt i sitt sammanhang. Styrmodellen ska därför även säkra kraven på att underlagen för beslutsfattandet stämmer överens med fakta och inte baseras på känslor och subjektiva uppfattningar från tjänstemännen.

Ljusnarsbergs kommuns styrmodell utgår från Vision 2030 "Att skapa den hållbara kommunen" vilken innehåller de övergripande målen. I nästa nivå finns ett antal planer och program, däribland biblioteksplan, som konkretiserar vad som ska göras för att uppnå Vision 2030. Hur det sen ska ske och de mätbara målen för vad som ska göras återfinns i den efterföljande nivån i styrmodellen i de dokument som benämns aktivitetsplaner.

3. Giltighetstid

Biblioteksplanen ska gälla för perioden 2020–2023.

4. Omvärldsanalys och trendspaning

Biblioteken bär ett demokratiskt uppdrag, något som blir påtagligt och viktigt i tider av kris och utmaningar. Mitt i samhället, med rötterna i folkbildningen, finns biblioteken. Med påverkan av samhällsförändringar förmår biblioteken att anpassa sig och kan svara mot nya och förändrade behov. Biblioteken finns där, med självklarhet, för alla. De utmaningar som samhället står inför och där biblioteken spelar en viktig roll, handlar framförallt om teknik, lärande, litteratur och läsning, folkhälsa, integration och tillgänglighet. Biblioteken har och kommer i framtiden att ha många samhällsviktiga roller. Som ett nav i kunskapssamhället, lokal och regional utvecklingsfaktor, arena och offentligt rum. Det finns ett nytt behov av samhällsservice, med medborgarens behov i centrum, där biblioteksrummet och dess resurser spelar en viktig och självklar roll för att skapa möjlighet till möten, delaktighet, aktivitet och lugn.

I Unesco:s folkbiblioteksmanifest beskrivs folkbiblioteken som lokala kunskapscentra. Folkbibliotek är offentliga rum för möten mellan människor och medier och platser där information, tankar och åsikter kan delas och fördjupas. Biblioteksrummet kan också ses som en tredje plats, mellan hemmet, skolan eller arbetet, en offentlig plats i skärningspunkten mellan det privata och det gemensamma.

5. Teknik/tillgänglighet och integration

Ny teknik och databaserad information vidgar och begränsar tillgången till information och kunskap. Det digitala utanförskapet och de stora klyftorna i digital kompetens och avsaknad av teknisk utrustning skapar behov där biblioteken kan och bör vara kuggen i informationslandskapet. Exempelvis vikten av Wifi och datorer på alla bibliotek, välutbildad personal som handleder och informerar, databaser, utbildning i källkritisk granskning.

Lärande/litteratur och läsning.

I lärandet och det ökande behovet av inkludering och informations- och mediekunnighet är bibliotekens roll, speciellt i glesbygd, och bibliotekariernas kompetens ett sätt att möjliggöra studier och jämna ut förutsättningarna. Skolbibliotekens roll blir allt viktigare, för barn och ungdomars läsande och för deras informations- och mediekunnighet. Även bibliotekslokaler med media, bemannade skolbibliotek, ett aktivt läsfrämjande arbete bland barn, unga och vuxna är av vikt. Dagens och framtidens bibliotek kräver än mer kompetens, annan service, fler tjänster och andra prioriteringar. Samverkan, samordning och innovativa lösningar kommer att vara framgångsfaktorer i framtidens bibliotek. Vi kan inte lösa dagens problem med gårdagens metoder. Vi måste hitta nya metoder för att lösa morgondagens problem och inte vara rädda för att använda något okonventionella metoder för att nå dagens samhälles

krav på vår verksamhet. Det läsfrämjande arbetet kan ju också dra fördel av nya tekniska lösningar och medier i nya format.

6. Nuläge

Kommunens bibliotek är en naturlig mötesplats och ses som den självklara platsen för den som söker information i någon form. Verksamheten håller en hög kvalitet och kännetecknas av en god tillgänglighet för alla grupper. Biblioteken arbetar nära det omgivande samhället och dess institutioner. Biblioteket spelar en viktig roll i att stimulera läslusten hos invånarna och i att främja språkutvecklingen hos kommunens barn och unga.

Folkbibliotekens prioriterade grupper är, enligt Bibliotekslag (2013:801), personer med funktionsnedsättning (4§), nationella minoriteter (5§), personer med annat modersmål än svenska (5§), samt barn och ungdomar (8§).

6.1 Personer med olika funktionsförutsättningar

I bibliotekslokalerna är den fysiska tillgängligheten för människors olika behov anpassad. Det saknas dock tydlig skyltning, hörslingor och andra hjälpmedel. Tillgängligheten på den kommunala webbplatsen är anpassad, exempelvis genom möjligheten att lyssna och ändra textstorlek liksom att översätta innehållet. Biblioteken tillhandahåller olika typer av anpassade eller specialmedier, vilket innebär lättlästa och/eller bearbetade böcker, inläst litteratur och storstilsböcker. Inlästa media erbjuds också med möjlighet till egen nedladdning, via Myndigheten för tillgängliga media (MTM), som kan användas för alla åldersgrupper.

6.2 Nationella minoriteter och personer med annat modersmål än svenska.

Vi tillgodoser de önskemål som finns kring litteratur på de nationella minoritetsspråken. Vi har endast ett begränsat utbud i våra samlingar på grund av låg efterfrågan. Det finns dock möjlighet att låna in från andra bibliotek vid behov. Barnen på skolan kan också önska böcker på andra språk än svenska och deras önskemål tillgodoses med bokinköp i den mån det finns litteratur att tillgå på det efterfrågade språket. Biblioteket tillhandahåller också lättläst svensk litteratur.

6.3 Barn och ungdomar Förskolan/förskolebarnen

Samtliga förskolor i kommunen tar del av biblioteksservice, omfattning och innehåll beroende på geografiskt läge och förskolornas verksamhet. Flera förskoleavdelningar besöker regelbundet sitt bibliotek med en mindre barngrupp och några förskolor beställer och hämtar boken. Bibliotekarierna plockar temalådor, och deltar ibland på föräldramöten. Ett stort bestånd av media för förskolebarnen finns på alla bibliotek och komplettering sker ständigt utifrån aktuella och lokala behov samt önskemål. Bokpåsar med övningar för att förbättra språket finns att låna för skolans pedagoger och föräldrar. Regionala projektet "Bokstart"

riktat till föräldrar med barn från 6 månader och uppåt som kompletterar och provar andra och nya metoder pågår. Biblioteket delar också ut gåvoböcker till kommunens barn för att stimulera till läsning.

6.4 Samverkan

Biblioteken har ett samarbete med olika föreningar och studieförbund för arrangemang, informationsspridande och lokal utveckling. Biblioteken i regionen arbetar tillsammans i olika projekt och kring gemensamma utvecklingsfrågor i olika konstellationer och samarbeten. Vissa under ledning av den regionala biblioteksorganisationen.

6.5 Digital delaktighet

Ett av de viktigaste områdena är informations- och kunskapsförmedling. Aktiviteter för att öka kunskapen om hur IT kan användas pågår ständigt, bland annat gällande källkritik, sökningar, databaser, hjälpmedel, läs- och surfplattor och webbtjänster. Biblioteken i kommunen ligger långt fram beträffande kompetens men lite sämre gällande utbud. Personalen har fått fortbildning bl.a. genom projektet Digital Först som riktat sig till bibliotekspersonal för att de ska kunna lära ut olika digitala tjänster och plattformar till låntagare och andra biblioteksanvändare.

Förutom tillgång till teknik och handledning erbjuder biblioteken Wifi och möjligheter till olika tjänster, t.ex. utskrift, kopiering, faxning och scanning.

6.6 Litteratur och läsning

Medieförsörjningen, med möjligheten för alla att via biblioteken få tillgång till önskat material är grundbulten i verksamheten. Media köps in planerat utifrån personalens professionella bedömning av lokala och aktuella behov, utgivning, allsidighet och kvalitet, samt utifrån efterfrågan från besökarna. Det som av olika anledningar inte köps in fjärrlånas från andra bibliotek i landet, internationella biblioteket eller lånecentralerna. Inom kommunen transporteras media mellan biblioteken och transporter sker även mellan biblioteken i hela Örebro län.

6.7 Personal

Personalen är självklart den viktigaste resursen och behovet av kompetensutveckling och fortlöpande samtal kring bemötande är ständigt aktuellt. För kompetensutveckling används bland annat intern fortbildning, regionala studiedagar och konferenser. En öppen och tillåtande atmosfär med utrymme för frågor, samtal och möjlighet till att prova metoder och nya rutiner är en garanti för utveckling av service och tjänster.

7. Framtid – plan och mål för perioden 2020–2023

Folkbibliotekens prioriterade grupper är, enligt Bibliotekslag (2013:801), personer med funktionsnedsättning (4§), nationella minoriteter (5§), personer med annat modersmål än svenska (5§), samt barn och ungdomar (8§).

Under den period som planen gäller för har vi valt att fokusera lite extra på personer med annat modersmål än svenska samt barn och ungdomar. Att vi valt just dessa två grupper beror på läget i kommunen just nu med ett ökat behov av stöd till personer med annat modersmål än svenska och att barnkonventionen är på väg att bli lag.

Planerade utvecklingsområden:

- Ökad medvetenhet kring barnkonventionen och arbetat med metoder kring läsfrämjande arbete för barn och ungdomar.
- Samverkan/nätverkande
- Delaktighet, både digital och samhällelig

Barn och unga.

Under 2018/2019 har biblioteksverksamheten i Ljusnarsberg fått pengar från Statens satsning på biblioteken, Stärkta bibliotek. Det har lett till att vi har haft möjlighet att ändra hela biblioteket. Istället för att gömma undan barnen i ett rum längst in valt att lyfta fram och lyfta upp barnverksamheten i enlighet med att barn är en prioriterad målgrupp enligt bibliotekslagen och även i enlighet med att barnkonventionen blir lag inom kort. Barnen har fått en mer framträdande plats i biblioteket. Som en fortsättning i den här riktningen har vi också tänkt fokusera mer på samarbeten och nätverkande kring vår verksamhet riktad till barn men också kring barn.

Vi tänker att genom att samverka och gemensamt driva läsfrämjningsprojekt med kommunens förskolor och grundskola kan biblioteket bidra till att höja läsförståelsen bland kommunens barn och unga. Vi tänker också att ett utökat samarbete med BVC och den kommande familjecentralen kan ytterligare bidra till ett mer genomslagskraftigt arbete för läsfrämjande hos mindre barn. Vi jobbar också på att utöka och förbättra samarbetet mellan huvudbiblioteket och skolbiblioteket.

Samverkan och nätverkande.

Vi har som tidigare nämnts intentionen att se över våra samarbeten både lokalt och regionalt. Samarbete med BVC, studieförbund och lokala föreningar pågår i dagsläget i liten utsträckning.

Vi tänker att vi försöker nå ut till fler föreningar, försöker tänka också okonventionellt. Kanske kan vi få in läsning för barn och unga i samband med andra aktiviteter som har ett annat fokus.

Att också försöka bjuda in någon läsambassadör som också har exempelvis ett sportintresse, för att nå andra nya målgrupper.

Delaktighet, digital och samhällelig.

Biblioteket ska arbeta för en ökad digital delaktighet bland kommunens invånare, bland annat genom att i högre grad samverka med föreningar, studieförbund, andra kommunala verksamheter med flera.

Vi tänker oss ett arbete som riktar sig till människor som kommit hit från ett annat land, med annat modersmål av svenska, som behöver lära sig språket och få förutsättningar att delta i samhället. Vi hoppas kunna utveckla samarbete kring exempelvis språkcafé.

Många invånare har fortfarande så bristfälliga kunskaper om att använda internet och samhällets digitala tjänster att de inte kan anses som digitalt delaktiga. Äldre, boende i glesbygd, utlandsfödda och personer med funktionsnedsättning är överrepresenterade i statistiken. Bristen på digital delaktighet betraktas allt mer som ett demokratiskt problem och folkbiblioteket är en central part i arbetet för en ökad digital delaktighet.

Vi undersöker om vi kan ta del av andra bibliotek i länets utbud kring digital delaktighet. Försöker hitta samarbetspartners både lokalt och regionalt för att lära ut och svara på frågor kring ny teknik. Efter deltagandet i satsningen "Digitalt först" har vi fått en inblick i vad som kan komma att efterfrågas och vi har nu efter renoveringen förutsättningar för att kunna hålla kurser och visningar för en mindre grupp.

Personer med funktionsnedsättning

Biblioteken ska verka för att ständigt förbättra hjälpmedel för personer med olika former av funktionsnedsättning. Bibliotekslagen ställer krav på att biblioteksverksamheten ska vara tillgänglig för alla. Detta gäller givetvis fysisk tillgänglighet till bibliotekens lokaler, men även möjligheten att kunna ta del av information oavsett funktionshinder. Här kan ny teknik bidra till att minska hindren för många. En god tillgänglighet kan också bestå i möjligheten att kunna ta del av bibliotekets resurser via nya kanaler. E-böcker och andra medier samt tillgång till databaser som kan utnyttjas utan att personen behöver besöka biblioteket fysiskt är sådana resurser som kan öka tillgängligheten.

Vi utvecklar och ser över vårt bestånd av digitala medier. Undersöker om det finns några ytterligare tjänster eller databaser som kan bredda vårt utbud och service. Tänker på tillgänglighet och framkomlighet vid möblering och planering av verksamheten.

Nationella minoriteter

Ljusnarsbergs kommun har en stor andel utlandsfödda invånare som har ett annat modersmål än svenska. För att tillgodose behoven hos dessa nya grupper behöver det finnas media på ett stort antal språk, förutom svenska, men också på lätt svenska.

Vi ser över bestånden av böcker på andra språk och köper in nya böcker enligt önskemål från våra låntagare. Detta kan gälla såväl fysiska media som webbtjänster, exempelvis

prenumerationer på nättidningar på andra språk. Folkbiblioteket och skolbiblioteket jobbar också på att utöka beståndet av lättlästa böcker på svenska för att möta de behov som finns. Dessa kan användas i svenskundervisningen för nyanlända.

8. Uppföljning

Biblioteksplanen gäller till och med 2023-12-31.

Planen ska årligen följas upp. Ansvarig för utvärdering och uppföljning är kommunstyrelsens bildnings- och sociala utskott.

Periodens ledord:

Barns rätt, delaktighet och samverkan!